

**Bolkvâdze-zâde
İbrahim Kadem**
ve Manzum İki Eseri:

DELÎLÜ'L-HARAMEYN

MEVLİDÜ'N-NEBÎ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan

İlyas Kayaokay

dünbugün
yarın

Bolkvâdze-zâde İbrahim Kadem
ve Manzum İki Eseri:

DELÎLÜ'L-HARAMEYN

MEVLİDÜ'N-NEBÎ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan
İlyas Kayaokay

Bolkvâdze-zâde
İbrahim Kadem
ve Manzum İki Eseri:

DELÎLÜ'L-HARAMEYN

MEVLİDÜ'N-NEBÎ

İnceleme-Metin-Tıpkıbasım

Hazırlayan
İlyas Kayaokay

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 87
Edebiyat: 39

ISBN 978-605-4635-87-0
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2020

Hazırlayan:
İlyas Kayaokay

Editör:
Âdem Ceyhan

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Mikyas Basım Yayın Matbaacılık
(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Bolkvâdze-zâde İbrahim Kadem ve Manzum İki Eseri:
DELİLÜ'L-HARAMEYN - MEVLİDÜ'N-NEBİ • İnceleme-Metin-Tıpkıbasım
Hazırlayan: İlyas Kayaokay ; Editör: Prof. Dr. Âdem Ceyhan
İstanbul : DBY Yayınları, 2020.
148 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 87)
ISBN 978-605-4635-87-0
1- Edebiyat 2- Divân Edebiyatı 3- Şiir 4- Hz. Muhammed

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu - Fatih / İstanbul
Tel.: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Önsöz.....	9
1. Hâci İbrahim Kadem Kimdir?	11
1.1. Doğum Tarihi ve Yeri.....	12
1.2. Ailesi	12
1.3. Eğitimi.....	12
1.4. Tarikatı.....	13
1.5. Memuriyeti	13
1.6. Vefatı	15
1.7. Eserleri.....	15
2. Eserlerin İncelenmesi.....	17
2.1. Delîlü'l-Harameyn	17
2.1.1. Eserin Adı	19
2.1.2. Yazılış Tarihi.....	20
2.1.3. Nazım Şekli.....	20
2.1.4. Beyit/Bend Sayısı	21
2.1.5. Kafiye ve Redif.....	21
2.1.6. Vezin.....	21
2.1.7. Dil ve Üslup.....	22
2.1.8. Muhteva.....	25

2.1.9. İmlayla İlgili Bazı Hususlar	30
2.1.10. Nüsha Tavsifi	30
2.2. Mevlidü'n-Nebî	31
2.2.1. Eserin Adı	32
2.2.2. Yazılış Tarihi	33
2.2.3. Nazım Şekilleri	33
2.2.4. Vezin	36
2.2.5. Kafiye ve Redif	38
2.2.6. Dil ve Üslup	40
2.2.7. Muhteva	44
2.2.8. İmlayla İlgili Bazı Hususlar	48
2.2.9. Nüsha Tavsifi	49
Metinlerin Kuruluşunda Takip Edilen Yol	50
METİN	
Hāzā Risāle-i Delilü'l-Hārameyn	51
Mevlidü'n-Nebî 'Aleyhi's-Selām	65
Sonuç	97
Kaynakça	99
TIPKIBASIM	
Hāzā Risāle-i Delilü'l-Hārameyn	103
Mevlidü'n-Nebî 'Aleyhi's-Selām	121
Ekler	147

Önsöz

Türk edebiyatı tarihinde eserleriyle gökkubbede hoş bir sada bırakmış binlerce şair ve müellif mevcuttur. Bunlardan bazıları talihlidir zira tarihin tozunu üzerinden atarak tezkire gibi biyografik kaynaklarda yerini almıştır. Tarihin gizli varakları arasına sıkışmış kimi şair ve müellif de araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarla gün yüzüne çıkarılmaya devam etmektedir. Biz de bu eserimizde, hakkında bir çalışma yapılmadığı için edebiyat deryasının kıyısında kalmış son devir bürokrat şairlerinden Bolkvâdze-zâde el-Hâc İbrahim Kadem'i ve eserlerini tanıtmaya çalışacağız.

Bugün Artvin sınırları içindeki Livane'nin Traben köyünde dünyaya gelen İbrahim Kadem, 1824-1897 yılları arasında yaşamış, ekseriyeti kuzey ve kuzeydoğu anadolu coğrafyası olmak üzere çeşitli bölgelerde kaymakamlık ve memurluk vazifelerinde bulunmuş, aslen Gürcü kökenli bir devlet adamıdır. Mülkî idare görevlerinin yanında iki de manzum eser vermiş olan İbrahim Kadem ve eserleri üzerine bugüne kadar müstakil ilmî bir neşriyyât yapılmamıştır.

Söz konusu müellifi keşfedip çalışmaya karar vermem bir sahaftan satın aldığım *Delilü'l-Hārameyn* adlı (1873) eseri vesilesiyle olmuştur. Bu manzumeyi yayına hazırlarken *Mevlidü'n-Nebî* (1885) adlı eserini de çalışıp, ayrı ayrı makale neşri yerine iki eseri bir araya getirip bir kitap hazırlama fikri hasıl oldu. Şairin hayatını araştırdığımda biyografik kaynaklarda yer olmadığını fark ettim. Kaymakamlık

yaptığı bilgisinden yola çıkarak arşivleri tarayınca hayatıyla ilgili bilgilerin kayıtlı olduğu bir deftere ulaştım. Önce söz konusu defteri, daha sonra eserlerini günümüz alfabesine aktararak üç temel bölümde bu kitabı hazırladım. İlk bölümde İbrahim Kadem'in kim olduğu tanıtılmaya çalışıldı. 2. bölümde her iki eser, şekil ve muhteva yönünden tahlil edildi. 3. bölümde eserlerin Arap harflerinden Latin alfabesine transkripsiyonlu aktarımı yapıldı. Sonuç ve Kaynakça bahsinden sonra metin hususunda okuyucunun kafasında soru işareti oluşmaması adına eserlerin tıpkıbasımına yer verildi.

İbrahim Kadem'in gerek *Delîlü'l-Harameyn*'i gerek *Mevlidü'n-Nebî*'si kendi türleri içerisinde muhtasar denilebilecek seviyede olsa da hakikaten farklı ve edebiyat tarihinde iz bırakacak kadar ilginç metinlerdir. Hac ziyareti esnasında kaleme aldığı *Delîlü'l-Harameyn*, hem menâsik-i hac hem de menâzil-i hac özelliğine sahip manzum bir hac seyahat-nâmesidir. Mevlid ise; beş farklı nazım şekliyle tertip edilmiş manzumelerin birleşiminden müteşekkil geleneğe aykırı bir eserdir. Edebiyat tarihinde İbrahim Kadem'e kadar böyle bir mevlid türü görülmemiştir. *Mevlidü'n-Nebî*, mevlid konulu çalışmalarda zikredilmesine rağmen *Delîlü'l-Harameyn*, kendi türüyle alakalı çalışmalarda bugüne kadar zikredilmemiş yeni bir metindir. Daha evvel neşredilmemiş iki manzumenin tanıtılıp incelenmesiyle tür literatürüne ve hakkındaki bilgilere sadece arşiv belgelerinden ulaşabildiğimiz İbrahim Kadem hakkında yapılacak olan yeni çalışmalara katkı sunması beklenmektedir.

Bu çalışma sırasında desteklerini gördüğüm DBY Yayınları yönetmeni Sayın İrfan GÜNGÖRÜR Bey'e, Sayın Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK Bey'e, İbrahim Kadem'in aile efradıyla ilgili göremediğimiz bilgi ve belgeleri şahsımla paylaşan Sayın Murat KASAP Bey'e, görüş ve katkılarından istifade ettiğim, yardımlarını esirgemeyen Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZKAT Bey'e, metinleri baştan sona okumak suretiyle kontrollerini yapan değerli Hocam Sayın Prof. Dr. Âdem CEYHAN'a çok teşekkür ediyorum.

İlyas KAYAOKAY

Nisan 2020

Hâcî İbrahim Kadem Kimdir?

19. asrın tezkire ve biyografik kaynaklarında İbrahim Kadem'in kim olduğuna dair bir bilgi kayıtlı değildir. İbrahim Kadem hakkındaki malumata, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, DH.SAİDd koduyla kayıtlı olan 22 numaralı defterin 229. sayfasında rastlıyoruz. (bk. Ek 2) Tek sayfalık bu belgenin muhtasar bir nüshası İBB Atatürk Kitaplığı'nda Bel_Mtf_55105 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. (bk. Ek 1)

Kitapta İbrahim Kadem'e dair verdiğimiz bilgiler bu kayıtlardan elde edilmiştir. Bugüne kadar İbrahim Kadem'den söz eden sadece iki çalışma tespit edilmiştir. Murat Kasap'ın *Osmanlı Gürcüleri* (2010: 358) ve *93 Harbi Batum Muhacirleri* (2018: 352) adlı kitabında, İbrahim Kadem hakkında bazı özet bilgiler yer almış olup bunlara da arşivlerdeki kayıtlardan ulaşılmıştır.

İbrahim Kadem'in eserlerinde de kim olduğuna dair kısa bilgiler bulunmaktadır. *Delîlü'l-Harameyn* adlı eserinin ilk sayfasında şu bilgi kayıtlıdır: “Lâzistân sancâğı hânedânından sâbık dîvâniye kâ'im-makâmı Hâcî İbrâhîm Kadem Efendi...” Yine *Mevlidü'n-Nebî* eserinde şu bilgi kayıtlıdır: “Kaşamoni velâyeti dâhilinde Taşköpri kâ'im-makâmı Hâcî İbrâhîm Kadem Efendi'niş...” Bu ifadelerden

anlaşılacağı üzere İbrahim Kadem, bir devlet memurudur. Belki de bundan ötürü şair olarak görülmemiş ve edebî literatüre girmemiştir.

1.1. Doğum Tarihi ve Yeri

Arşiv belgelerindeki kayıtlara göre İbrahim Kadem, H. Recep 1239 / M. Mart 1824 yılının başında Livane'nin Traben kasabasında doğmuştur. Burası, günümüzde Artvin'e bağlı Taraklı köyüdür. *Delilü'l-Harameyn*'deki beyitlerden anlaşılacağı üzere Gürcü asıllıdır:

Hicâz ârzü iden ihvân umarım ki okunduğça
Du'âdan yâd ide belki Kadem kemter sühan-dânı

Sılâ rahım eylemek lâzım gel imdi şimdi İbrâhîm
Va'tânındır unuttun mı Ba'tüm şehr-i Lâzistânı (b.118-119)

1.2. Ailesi

Babasının adı Abdullah Ağa olup bu aile Bolkvâdze-zâde olarak tanınmaktadır. Abdullah Ağa, Traben köyünde muhtarlık yapmıştır. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde ŞD. 965-32'deki İbrahim Kadem'in ailesine maaş tahsis edildiğini gösteren vesikaya göre eşinin adı Pakize'dir. İbrahim Kadem'in Zeycan, Zekiye ve Elmas adında üç kızı Esad, Ahmet, Hamit ve Mehmet Rüştü adında dört oğlu vardır. İbrahim Kadem ve ailesi 93 Harbi sonrasında Sinop'un Veysel köyüne iskan edilmiştir. Murat Kasap'ın bize verdiği bilgiye göre; bugün İbrahim Kadem'in torunları Sinop'ta yaşamaktadır.

1.3. Eğitimi

İbrahim Kadem, ilk tahsilini memleketinde alır. Daha sonra İstanbul'a giderek iki buçuk sene medreselerde eğitim görür. Vesikada H. Şevval 1261 / M. Ekim 1845'de İstanbul'a gittiği kaydedilmiştir. Fenn-i hesap dersleri alan İbrahim Kadem'in "lisân-ı mâder-zâdi" (anadili) Gürcüce olup Türkçenin yanında iyi derecede Farsça ve Arapça da öğrenmiştir.

Eserlerin İncelenmesi

2.1. Delilü'l-Harameyn

İslamın beş farzından biri olan haccın Arapça'daki kelime manası "gitmek, yönelmek; ziyaret etmek"tir. Dinî terim olarak hac; "imkânı olan her müslümanın belirlenmiş zaman içinde Kâbe'yi, Arafat, Müzdelife ve Mina'yı ziyaret etmek ve belli bazı dinî görevleri yerine getirmek suretiyle yaptığı ibadeti ifade eder" (Harman, 1996: 382). Türk edebiyatında hac yolculuğunu konu edinen manzum, mensur yahut manzum-mensur karışık pek çok eser kaleme alınmıştır. Menderes Coşkun, bu alanda yazılmış eserleri; hac el kitapları, rehber nitelikli olanlar, rapor ve hatıra nitelikli olanlar ve edebî kaygıyla yazılanlar olmak üzere (Coşkun, 2002: 5-50) olmak üzere dört başlık altında değerlendirir.

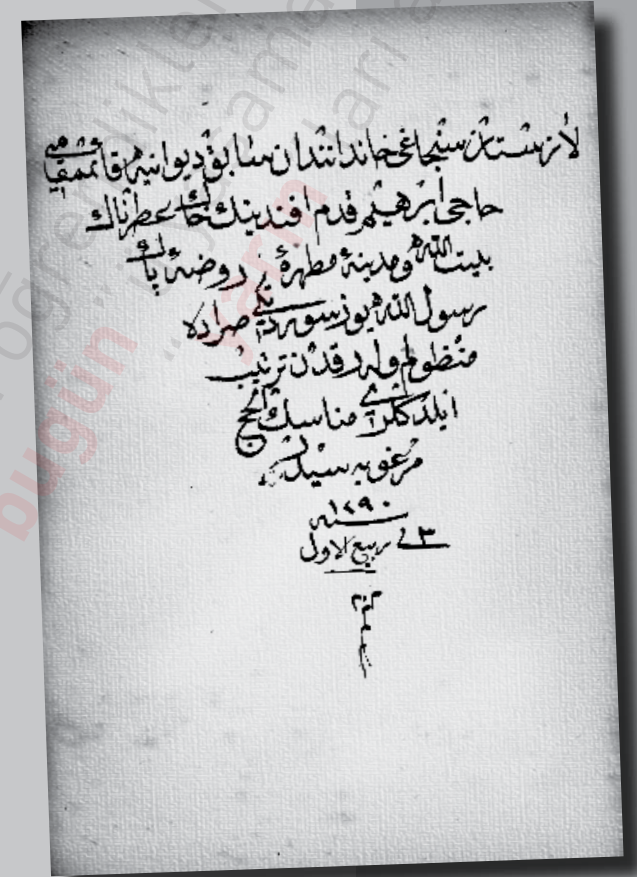
Bazı hac seyâhatnâmeleri sadece okuyucuya ve hacı adayına bilgi vermeyi amaçlar. Bu hususta "menâzil" ve "menâsik" adı verilen iki tür ön plana çıkar. Menâzil-i haclar; hac güzergâhındaki güvenlik durumu, ziyaret ve ikamet edilecek yer, su kuyuları, konak gibi menzilleri tarif ederken, menâsik-i haclar; haccın kaidelerine uygun şekilde nasıl yapılacağını izah eder. Bazen menâsik ve menâzil bazı

Metinlerin Kuruluşunda Takip Edilen Yol

1. Her beyte ve bende numara verilmiş olup sayfa numaraları metinlerin sonunda [] ile belirtilmiştir.
2. Mevlid metninde her şiiire birer numara verilmiş olup - - içerisinde belirtilmiştir.
3. Başlıklar **koyu** yazılmış, kullanılan aruz kalıpları metnin başında *italik* olarak belirtilmiştir.
4. Ayet ve hadisler latin alfabesiyle yazılmış olup “ ” içerisinde gösterilmiş, dipnotta çevirisi verilmiştir.
5. Şiirlerdeki imale, zihaf med gibi aruz hususiyetleri *italik* şekilde yazılmıştır. (Aruz kusuru olarak görülmeyen atıf terkipleri dahil) İmalede heceler, “kara tonlu”; med “afv” ve zihaf ise harfler, “vâdî” italik hâle getirilmiştir.
6. Veznin aksadığı mısralarda vezin bozukluğu dipnot düşürülerek gösterilmiştir.
7. Kelimelerin doğru şeklini göstermek, vezne uygun olmasını sağlamak amacıyla yapılan metin tamirleri, eksik yazılan ibareler yine köşeli parantez [] ile fazla yazılan ibareler < > ile gösterilmiştir.

HĀZĀ RİSĀLE-İ DELİLÜ'L-ĤĀRAMEYN

METİN

Hāzā Risāle-i Delilü'l-Ḥarameyn¹

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

El-ḥamdü li'llāhi Rabbi'l-Beytü'l-ḥarāmi ve Rabbi'l-'Arafāti ve'l-Meş'ari'l-ḥarām zü'l-celāli ve'l-ikrām. Ve's-şalātü ve's-selāmü 'alā efḍali'l-enāmi seyyidina Muḥammedin fātiḥü'l-Mekke ve'l-Medīne ve'l-maḳāmi ve mükessirü'l-aşnāmi ve mışbāḥü'l-zalām ve muzhirü'l-aḥkāmi ve 'alā cemī'i'l-enbiyā'i'l-'izāmi ve rusülü'l-kirāmi ve 'alā ālihim ve evlādihim ve evzācihim ve ümmehātihim ve aşḥābihim ve ebnā'ihim ve zürriyyātihim ve ehli beytihim fi külli maḥfilin ve maḳāmin şehrü'l-İslāmi ve 'ale'l-muşannifin ve'l-mü'ellifine'l-aḫyāri ve cemī'i'l-menāsiki'l-ḥacc ve bā'işü'l-intizām.

[1]

Mefāilün / Mefāilün / Mefāilün / Mefāilün

1. İderüm Ka'be'nün vaşfin bi-luṭf-i ism-i Yezdāni Nicedür eylemek ḥacc-ı maḳām-ı Beyt-i Raḥmān'ı
2. Hele evvel murād itmek yola gitmek ne şüretdür Menāsikden bilüp aḫvāl-i ḥaccı diñle fermāni
3. 'Azīmet 'avdete kāfi lüzümün eylegil tedbir Ḥisāb eyle 'ayāliñde nedür infāk [u] eksāni

¹ Bu başlık şahsi kitaplığımızdaki baskıda yoktur.

MEVLİDÜ'N-NEBİ 'ALEYHİ'S-SELĀM

METİN

Mevlidü'n-Nebî 'Aleyhi's-Selâm

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

-1-

Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün

1. Meded senden İlahî hâlime rahm it emân yâ Rab
Şefî'im rûz-ı maşerde habîbîdür gümân yâ Rab
2. Sefinem bahr-i cürmüm ça'rına düşmüş diler imdâd
Başa göster saşa toğrı selâmet bir limân yâ Rab
3. Ne yüzle varayım dergâhıya yâ Rab yüzüm kara
Huzûrun'da halâ'ik cem' olunca ol zamân yâ Rab
4. Başa ger şâhib olmazsa o meydânda Resûlu'llâh
Taçar zebânîler pençe olur hâlim yaman yâ Rab
5. Şevâbım yok günâhım bî-hisâbdur deftere şıgmaz
Ümîdim âyet-i "lâ taķnetü"¹ anda hemân yâ Rab
6. Gerek 'amden gerek sehven haţâlar işledüm bî-hadd
Cemî'an tevbeler itdim ben oldum peşîmân yâ Rab

¹ Kurân-ı Kerim, Zümer/53 (Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin)

Kaynakça

- AKÜN, Ömer Faruk (2014). *Divan Edebiyatı*, İstanbul: İsam Yayınları.
- AKSOY, Hasan (2007). "Eski Türk Edebiyatında Mevlidler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, s. 323-332
- AYDIN, Mehmet Akif (2003). "Mehir", *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 28, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 389-391
- CEYHAN, Adem (2000). "Süleyman Nahîfî'nin Mevlüdü'n-Nebî Mesnevisi", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 14, s. 89-141.
- COŞKUN, Menderes (2002). *Manzum ve Mensur Osmanlı Hac Seyahatnâmeleri ve Nâbi'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- DONUK, Suat (2017). "Servet Mahlaslı Bir Şaire Mâl Edilen Manzum Bir Hac Seyahatnâmesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 41, ss. 13-38.
- DONUK, Suat (2017b). "Sulhî'nin Manzum Hac Menâzîlnâmesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 18, ss. 85-118.
- DONUK, Suat (2019). "Bursa Enarlı Zaviyesi Şeyhi Seyyid Mehmed Efendi ve Manzum Hac Menâzîlnâmesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 28, ss. 123-169.
- ELGÜN, Adnan (2005). "Kâmil, Hayatı-Eserleri ve Menâsik-i Hacc'ı", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

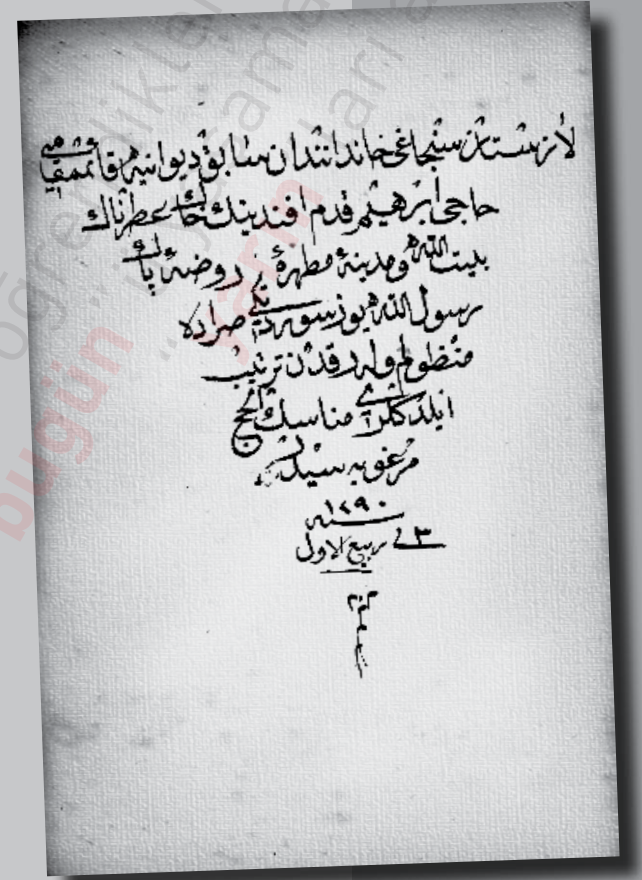
- ELİAÇIK, Muhittin (2004). “Gubârî'nin Zindanda Yazdığı Menâsikü'l-Hac Mesnevisi”, *İlmî Araştırmalar: Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri*, Sayı: 17, ss. 105-114.
- GÜL, Amine (2006). “Abdurrahman Gubârî'nin Hayatı Eserleri ve Menâsik-i Hacc Adlı Eseri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- HARMAN, Ömer Faruk (1996). “Hac -İslam'dan Önceki Dinlerde-”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 3, ss. 382-386.
- KARATAŞ, Ahmet (2003). “Türk-İslâm Edebiyatında Manzum Menâsik-i Haclar ve Nâlî Mehmed Efendi'ye Atfedilen Menâsik-i Hac”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- KARATAŞ, Ahmet (2007). “Türk-İslam Edebiyatında Menâsik-i Hacc Manzumeleri”, *Din ve Hayat Dergisi*, Sayı: 3, ss. 30-32.
- KARATAŞ, Ahmet (2012). “Nâlî Mehmed Efendi'nin Menâsik-i Hac Manzumeleri”, *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 42, ss. 77-94.
- KASAP, Murat (2010). *Osmanlı Gürcüleri*, İstanbul: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları.
- KASAP, Murat (2018). *Osmanlı Arşiv Kaynaklarında 93 Harbi Batum Muhacirleri*, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- KAYAOKAY, İlyas (2019). “Enverî-i Erzincânî'nin İlginç Mevlûd-i Şerîfi: Sünbül-i Gülzâr-ı Kelâm-ı Kadîm”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 22, s. 579-610.
- KAYAOKAY, İlyas (2020). *Alaşehirli Veysi'ye de Atfedilen Bir Mesnevi: Hâfız Ahmedî Şükri'nin Mevlûdü'n-Nebî'si*, İstanbul: DBY Yayınları.
- KİRAZ, Seydi (2020). “Fethî'nin Manzum Menâzil-i Hacc'ı”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:18, ss. 310-334.
- KİRAZ, Seydi (2020b). *İndi'nin Manzum Menâsik-i Hacc'ı (İnceleme Metin Dizin ve Sözlük)*. Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- KOYUNCU, Fatih (2017). “Cûdî'nin Manzum Hac Seyahatnâmesi”, *Literra Turca*, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 177-219.
- KÖKSAL, Mehmet Fatih (2011). *Mevlid-nâme*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- KÜTÜK, Rıfat (2018). *Türk Edebiyatında Mevlid ve Muslihi'nin Gül-eşşan İsimli Mevlidi -İnceleme Metin Sözlük Tıpkıbasım*, Erzurum: Ertual Akademi Yayıncılık.
- MAZIOĞLU, Hafize (1974). “Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler”, *Türkoloji Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, s. 31-62
- ÖZKAT, Mustafa (2015). “Paris'te Yazılan Bir Mevlid: Misbâhü's-Salâh”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 14, s. 93-166.
- ÖZKAT, Mustafa (2017). “Hazret-i Peygamber'e Aşkın Bir İfadesi: Mevlidler”, *Karabatak Dergisi*, Sayı: 31, s. 108-113.
- ÖZTÜRK, Temel (2011). “Osmanlılarda Mali Denetim Aracı Olarak Muhasebe İcmal Defterleri: Trabzon Örneği”, *Bilgi*, Sayı 56, s. 211- 234
- PEKOLCAY, Necla (1950). *Türkçe Mevlid Metinleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- RAMAZANOĞLU ÖZCAN, Nurhan (2011). “Seyyid İbrahim Hanîf'in Hayatı, Eserleri ve Hâsıl-ı Hacc-ı Şerîf li-Menâzili'l-Harameyn Adlı Eserin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1990). *Mevlid, Süleyman Çelebi*, İstanbul: M.E.B. Yayınları
- TOKER, Mustafa (2009). “Şemseddin-i Sivasî'nin Menâsikü'l-Huccâc veya Umdetü'l-Huccâc Adlı Eseri”, *Turkish Studies*, Cilt: 4, Sayı: 2, ss. 961-975.
- YILMAZ, Hüseyin (2019). “Türk Edebiyatında Manzum Menâsik-i Hac Tercümelere ve Amikî'nin Fütûhu'l-Harameyn Tercümesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

HĀZĀ RİSĀLE-İ DELİLÜ'L-ḤARAMEYN

TIPKIBASIM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْبَيْتِ الْحَرَامِ وَرَبِّ الْعَرَفَاتِ
وَالْمَسْعَى الْحَرَامِ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَفْضَلِ آلِنَا وَسَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ فَاتِحِ الْمَكَّةِ وَالْمَدِينَةِ وَالْمَقَامِ وَمَكِّيِّ
الْأَصْنَامِ وَمُضْبِحِ الظَّلَامِ وَمُظْهِرِ
الْأَحْكَامِ وَعَلَى جَمِيعِ الْأَنْبِيَاءِ الْعِظَامِ
وَرُسُلِ الْكِرَامِ وَعَلَى الرِّزْمِ وَأَوْلَادِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ
وَأُمَّهَاتِهِمْ وَأَصْحَابِهِمْ وَأَتْبَاعِهِمْ وَرِزْيَاتِهِمْ
وَأَهْلِ بَيْتِهِمْ فِي كُلِّ مَحْفَلٍ وَمَقَامٍ شَهَدَ
الْإِسْلَامَ وَعَلَى الْمُصَنِّفِينَ
وَالْمَوْلُفِينَ وَالْأَخْيَارِ وَجَمِيعِ
الْمَنَاسِكِ وَالْحَجِّ وَالْبَعْثِ
الْإِنْتِظَامِ

MEVLİDÜ'N-NEBİ 'ALEYHİ'S-SELÂM

TIPKIBASIM

Bolkvâdze-zâde İbrahim Kadem ve Manzum İki Eseri:

Delîlü'l-Harameyn ~ Mevlidü'n-Nebî

Edebiyat tarihinin gün yüzüne çıkmamış sîmâlarından biri olan Bolkvâdze-zâde el-Hâc İbrahim Kadem, 1824-1897 yılları arasında yaşamış, başta kuzey ve kuzeydoğu anadolu olmak üzere çeşitli bölgelerde kaymakamlık yapmış aslen Gürcü kökenli bir devlet memurudur. Şairin, *Delîlü'l-Harameyn* ve *Mevlidü'n-Nebî* adında iki manzum eseri vardır.

Delîlü'l-Harameyn, yekûnu 119 beyit ve bendden oluşan hem menâsik-i hac hem de menâzil-i hac türünde bir kasidedir. Taşbaskı bir nüshası şahsî kitaplığımızda bulunan eser, 1873 yılında bastırılmıştır. *Mevlidü'n-Nebî*, müstakil bir eser olmayıp 26 şiirin birleşiminden oluşmaktadır. 1885 yılında Taşköprü'de kaymakamlık yaptığı dönemde tab edilmiştir. Gazel, kaside, muhammes, tercî-bend, müseddes gibi beş farklı nazım şekliyle tertip edilen bu mevlid, Türk edebiyatındaki yaklaşık 150 mevlid içerisinde en aykırı metin konumundadır.

Daha evvel üzerinde bir neşir yapılmayan bu iki manzumenin tanıtılıp incelenmesiyle tür literatürüne ve hakkındaki bilgilere sadece arşiv belgelerinden ulaşabildiğimiz İbrahim Kadem hakkında yapılacak olan yeni çalışmalara katkı sunması beklenmektedir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-87-0

9 786054 635870